

Saksframlegg

Arkivsak-dok. 25/19951-2
Saksbehandler Katrine Skajaa Gunnarsli

Utvalg	Møtedato
Hovedutvalg for næring, kultur og miljø	25.09.2025
Fylkesutvalget	07.10.2025

Høringssvar fra Agder fylkeskommune - Forslag til tiltaksplaner for villrein i Setesdal Ryfylke og Setesdal Austhei villreinområder

Fylkeskommunedirektørens forslag til vedtak

1. Fylkesutvalget anerkjenner den utfordrende situasjonen for villreinen i Norge, og stiller seg positiv til departementet sitt arbeid med tiltaksplaner.
2. Fylkesutvalget viser til det flerårige samarbeidet på lokalt og regionalt nivå om regional plan for Setesdal Vesthei Ryfylkeheiane og Setesdal Austhei (Heiplanen), igangsatt av Miljøverndepartementet i 2007. Fylkesutvalget understreker at tiltaksplanen må sees i sammenheng med Heiplanen og forutsetter at departementet samarbeider med fylkeskommunene om videre prosess.
3. Fylkesutvalget ber departementet gjøre det klarere hvilke tiltak som allerede er igangsatt, hvilke tiltak som er forsterking eller innstramming av pågående tiltak, og hvilke tiltak som er helt nye, slik at det kommer bedre fram hva tiltaksplanen faktisk bidrar med av endring.
4. Villreinen og dens leveområder må prioriteres høyere i arealforvaltningen. Fylkesutvalget vil understreke hvor viktig det er at slike tiltak blir gjennomført i hele villreinområdet, uavhengig av fylkes- og kommunegrenser.
5. Agder fylkeskommune vil i samarbeid med de andre fylkeskommunene ta ansvar som regional utviklingsaktør og planmyndighet, og mener at regional plan er et viktig virkemiddel for å oppnå en helhetlig arealforvaltning på tvers av fylker og kommuner. Dette vil på slik bidra til å sikre fjellområdene som er særlig viktige for framtiden til villreinen i Norge. Revisjon av Heiplanen kan inngå i dette.
6. Agder fylkeskommune eier og drifter den fylkeskommunale veien over Brokke-Suleskard. Fylkesutvalget ber departementet vurdere bygging av tunnel på denne strekningen som et nasjonalt naturrestaureringsprosjekt (tiltak 10 i tiltaksplanen), og viser til arbeidet fylkesutvalget har gjort med å utrede virkningen for villrein ved bygging av tunnel på veien.
7. Fylkesutvalget ønsker for en prøveperiode å redusere åpningstiden på Brokke-Suleskardveien ved å stenge veien fra og med uke 42 (tiltak 56, alternativ B i tiltaksplanen). Dette vil gi et erfaringsgrunnlag for å vurdere tunnel på Brokke-Suleskardveien som et langsiktig tiltak.
8. Fylkesutvalget ber departementet innarbeide øvrige overordnede og konkrete innspill slik de framgår i fylkeskommunedirektørens vurderinger i saksfremlegget.

Vedlegg

Sammendrag

Fylkeskommunedirektøren støtter Klima- og miljødepartementets forslag til tiltaksplan for villrein i Setesdal Ryfylke og Setesdal Austhei, og understreker behovet for en helhetlig og forpliktende innsats for å snu den negative utviklingen. Fylkeskommunen er foreslått som ansvarlig eller delansvarlig for flere tiltak, og vil bidra aktivt i videre prosess.

Fylkeskommunedirektøren mener tiltakene må sees i sammenheng med den regionale Heiplanen (regional plan for Setesdal Vesthei Ryfylkeheiane og Setesdal Austhei), og at det er avgjørende med samarbeid på tvers av fylkes- og kommunegrenser. Det pekes på at villreinens leveområder må prioriteres høyere i arealforvaltningen. Tiltaksplanen må likevel balansere hensyn til natur, friluftsliv, næringsutvikling og lokalbefolkningens behov. Det etterlyses mer kraftfulle tiltak fra statlig hold, bedre kartløsninger og øremerkede midler til oppfølging.

Saksopplysninger

Norge har over 90 prosent av Europas gjenværende bestander av vill fjellrein, og dermed et særlig ansvar for å ivareta både arten og dens leveområder. Villrein regnes som en ansvarsart for Norge, og det er godt dokumentert hvilke faktorer som påvirker bestanden negativt – blant annet ulike former for naturinngrep og menneskelig aktivitet.

Som regional planmyndighet har fylkeskommunen et overordnet ansvar for de regionale planene for villrein fjellet og oppfølgingen av disse. Agder har sammen med Rogaland, Vestland og Telemark fylkeskommune, ansvar for oppfølging av regional plan for Setesdal Vesthei Ryfylkeheiane og Setesdal Austhei (heretter kalt Heiplanen). De regionale planene for villrein fjellet skal bidra til en helhetlig og langsiktig arealforvaltning, der hensynet til både bruk og vern balanseres i områder som er særlig viktige for villreinens livsgrunnlag.

Kvalitetsnormen for villrein ble vedtatt i juni 2020. Den tilhørende klassifiseringen av de nasjonale villreinområdene i 2022 konkluderte med at ingen av de ti nasjonale villreinområdene ble klassifisert til god kvalitet. Når en fastsatt kvalitetsnorm ikke blir nådd, eller det er fare for dette, slår kvalitetsnormen fast at Klima- og miljødepartementet i samråd med andre berørte myndigheter bør utarbeide en plan for hvordan kvaliteten kan bli oppnådd. Slike planer skal avveies mot hensynet til igangværende virksomhet av stor samfunnsmessig betydning i området.

Det er gjennomført en rekke tiltak for å beskytte villreinen, som etablering av verneområder der villrein inngår som en del av verneformålet, opprettelsen av Norsk villreinsenter, og som nevnt, vedtak av regionale planer for villrein fjellet. I tillegg har kommuner og organisasjoner bidratt med lokale initiativer. Til tross for dette har man ikke klart å stanse den negative utviklingen.

Klima- og miljødepartementet har nå, i tråd med stortingsmeldingen Meld. St. 18 (2023–2024) – *Ein betra tilstand for villrein*, sendt forslag om tiltaksplaner etter kvalitetsnorm for villrein for Hardangervidda villreinområde og Setesdal Ryfylke og Setesdal Austhei villreinområder (heretter også kalt Setesdalsheiene), på høring. Høringen består av et høringsnotat og en tiltaksplan for hvert av de to områdene. I høringsnotatet beskrives bakgrunnen for og formålet med tiltaksplanene, hvilken prosess som har vært til nå, samt hva de forventede effektene av tiltaksplanen er.

Det er et svært omfattende arbeid som ligger bak tiltaksplanene. Kort oppsummert bygger forslaget til tiltaksplan på et faggrunnlag som er utarbeidet av prosjektgrupper ledet av Statsforvalteren, og som departementet har jobbet videre med gjennomført involvering av

lokalbefolkning, berørte kommuner, fylkeskommuner, interesseorganisasjoner og andre aktører. Det er arrangert åpne folkemøter i hvert villreinområde. Fylkeskommunen har sendt inn skriftlig innspill og har deltatt på dialogmøte.

Tiltaksplanene som nå er på høring, er ikke-juridisk bindende planer som samler konkret tiltak for å bedre tilstanden for villrein i de villreinområdene som har status dårlig (eller står i fare for å bli dårlig) etter kvalitetsnormen. Tiltakene forutsetter frivillig tilslutning fra berørte aktører og skal følges opp gjennom ordinære prosesser, som plan- og bygningsloven, friluftsløven og vassdragslovgivningen. Tanken er at alle relevante aktører som på en eller annen måte påvirker villreinen i negativ forstand, må ta «sin del av ansvaret» for å gjennomføre tiltak for å snu utviklingen for villreinen, og derigjennom bidra til langsiktig overlevelse. Klima- og miljødepartementet ønsker å etablere tiltaksplaner som er mest mulig omforente, og søker å få en enighet med blant annet kommuner, fylkeskommuner, frivillige organisasjoner, veieiere med flere om tiltakene, og at de aktørene som skal gjennomføre tiltak forplikter seg til dette gjennom tiltaksplanen. Det er lagt til grunn at tiltaksplanen ikke vil innebære pålagte nye oppgaver for fylkeskommunene eller kommunene. Mange tiltak kan støttes gjennom eksisterende tilskuddsordninger.

Om tiltaksplanen for Setesdal Ryfylke og Setesdal Austhei

Tiltaksplanen for Setesdalsheiene samler konkrete tiltak for å bedre tilstanden for villrein i de to sørligste nasjonale villreinområdene i tråd med de målene Stortinget har satt nasjonalt og i tråd med våre internasjonale forpliktelser for å ivareta den sørligst villreinstammen i Europa.

De mest sentrale tiltakene som foreslås er:

- Tiltak knyttet til *helhetlig arealforvaltning*, herunder planvask og arbeid med regionale planer for å oppnå en mer restriktiv og helhetlig arealforvaltning i villreinområdene.
- Tiltak i viktige trekk- og funksjonsområder innenfor villreinområdene som blant annet omfatter flytting og nedlegging av turisthytter, stier og løyper, og fjerning av trekkhindringer på anleggsveier.
- Tiltak knyttet til *villreinvennlig ferdsel*, herunder forskriftsarbeid som åpner for begrensning på ferdsel og informasjon for en mer villreinvennlig ferdsel
- Reduksjon i aktiviteter som forstyrrer villrein i viktige trekkområder, herunder ved jaktutøvelse, landbruksdrift, samt ved reduksjon tilpasning og samordning av motorferdsel.
- Restaurering av trekkpassasjer mellom villreinområder (hhv. Setesdal Ryfylke, Setesdal Austhei og Hardangervidda)

Noen tiltak er allerede igangsett eller i prosess, andre tiltak kan gjennomføres innenfor dagens lovverk og med avgrensa økonomiske kostnader, mens andre tiltak krever regelverksendringer, enkeltvedtak, privatrettslige avtaler eller ytterligere prosess, utredning, detaljering og planlegging før de kan gjennomføres.

Tiltaksplanen er delt inn i tiltakspakker gruppert i tematiske tiltakspakker og geografiske tiltakspakker som vist nedenfor. Under hver av tiltakspakkene er det foreslått flere tiltak, og hvor ulike aktører er foreslått som ansvarlige eller delansvarlige for gjennomføring av tiltakene. I alt er det foreslått 75 ulike tiltak i tiltaksplanen for Setesdal Ryfylke og Setesdal Austhei villreinområder. Tiltakene inneholder både overordna og svært detaljerte tiltak, og de ansvarlige aktørene er både fra nasjonale, regionale og lokale myndigheter og privat- og frivillig sektor.

Tematiske tiltakspakker:		Antall tiltak
1	En mer helhetlig og restriktiv arealplanlegging og arealforvaltning	12
	Planvask, revisjon av regional plan, høy terskel for nye inngrep, styrking av kompetanse og dialogforum	
2	Redusere negativ påvirkning fra motorferdsel og annen ferdsel	12
	Samordning og reduksjon av motorferdsel, regulering av ferdsel, sti- og løypeplaner og informasjonstiltak	
3	Villreinhelse: Redusere risiko for sykdom og parasitter	3
	Samarbeid med beitenæringen, kartlegging av saltsteinsplasser, bruk av elektroniske bjeller	
4	Bestandsforvaltning	5
	Bedre jegerrapportering, jaktfrie soner, justering av jaktorganisering, tilpasning i randsoner	
5	Kunnskapsinnhenting	4
	FOU-prosjekter om klima, rovvilt, anleggsveier og områdebruk, kartlegging av påvirkningsfaktorer	
6	Evaluerings, oppfølging og revisjon av tiltaksplanen	2
	Evaluerings hvert fjerde år, revisjon hvert åttende år, koordinering av tiltak og lærende forvaltning	

Geografiske tiltakspakker:

7	Blåsjøområdet	17
	Reduksjon av ferdsel på Blåsjøvegen, restaurering av trekkveier, omlegging av hytte- og løypenett, stenging av anleggsveier	
8	Sørrområdet Setesdal Ryfylke	9
	Tiltak ved Brokke–Suleskardvegen, flytting av Øyuvsbu, regulering av ferdsel og skiløyper, stenging av veier og båtramper	
9	Hovden-området	6
	Utsettelse av løypepreparering og kvisting, regulering av anleggsveier, tilpasning ved øvingsaktivitet	
10	Bjørnevatn	3
	Stans i videre hyttebygging, avslutning av skiløypepreparering og kvisting av vinterløyper	
11	Forbedre funksjonelle trekk mellom villreinområder	2
	Opprettholde trekk mellom Setesdal Ryfylke og Austhei, tiltak ved E134 for fremtidig utveksling med Hardangervidda.	

Fylkeskommunen er foreslått som ansvarlig eller delansvarlig for flere tiltak, hvor de viktigste er:

- Oppdatering eller revisjon av Heiplanen.
- Gjennom handlingsprogrammet for Heiplanen utarbeide overordnet sti- og løypeplan for å kanalisere ferdsel bort fra sårbare områder.
- Opprette og drifte et dialogforum for villreinforvaltning.
- Tiltak for å redusere barriereeffekten av Brokke-Suleskardveien
- Kompetanseheving om villrein for kommunestyrer og fylkesting
- Opprettholde fremtidig trekk mellom Setesdal Ryfylke og Setesdal Austhei

I tillegg er det forventet at fylkeskommunen veileder kommunene ved planvask av eldre arealplaner for å fjerne urealiserte utbyggingsformål som kan påvirke villrein negativt.

Forankring i regionale planer i Agder

Bevaring av naturmangfold inngår som et sentralt element i Regionplan Agder 2030. Utover dette er høringsuttalelsen forankret i Heiplanen.

Intensjonen med Heiplanen er å ivareta leveområdene til Europas sørligste villreinstamme, samtidig som en tar hensyn til lokalsamfunnets behov for langsiktig og positiv utvikling. Ved planen har man fastsatt en grense for nasjonalt villreinområde som tar vare på villreinen sin arealbruk gjennom ulike årstider, og det er fastsatt retningslinjer og føringer for en helhetlig arealforvaltning i området. Et av innsatsområdene i planen er å legge til rett for en bærekraftig bruk av området. Blant annet skal planen bidra til: *«at rekreasjon, friluftsliv, natur- og kulturbaserte aktiviteter gir grunnlag for bolyst, gode opplevelser og næringsutvikling»* og *«rammer for videreutvikling av området som viktig friluftslivsområde for besøkende»*

Heiplanen er særlig viktig som et regionalt styringsverktøy for de delene av villreinområdene som ikke er vernet etter naturmangfoldloven (verneområdene i Setesdal Vesthei, Ryfylkeheiane og Frafjordheiane, SVR).

Vurderinger

Fylkeskommunedirektøren deler bekymringen for villreinens fremtid, og også i Setesdalområdene, slik den er beskrevet iblant annet NINA-rapport 2126_2022 (klassifisering etter kvalitetsnorm) og stortingsmelding nr. 18 (2023-2024) om villrein. Fylkeskommunedirektøren tar de utfordringer som det påpekes på stort alvor. Dette nyere kunnskapsgrunnlaget vil legges til grunn for vårt videre arbeid innenfor villreintematikken.

Målkonflikter

Kvalitetsmålet etter kvalitetsnormen er at minimum middels kvalitet opprettholdes eller nås snarest mulig, og på lengre sikt er det også et mål at de nasjonale villreinområdene skal ha god kvalitet. Det følger av stortingsmelding nr. 18 (2023-2024) at det er et mål at den negative utviklingen i alle 24 villreinområdene skal stoppes innen 2030, at det innen 2050 skal være minimum middels kvalitet for alle villreinområdene, og innen 2100 er målet god kvalitet for alle nasjonale villreinområder. Disse målene har fått tilslutning av et samlet Storting, jf. Innst. 374 S (2023-2024).

Fylkeskommunens ansvarsområder favner vidt og det vil være tilfeller der ulike fagområder har ulike tilnærminger og foretrukne løsninger, så også innenfor villreintematikken. Fra et naturmangfoldsynspunkt oppleves tiltakene i høringsdokumentene, som i all hovedsak baserer seg på frivillig tilslutning fra en rekke ulike aktører, samlet sett som for lite kraftfulle i den alvorlige situasjonen våre villreinbestander befinner seg i.

Ut fra andre samfunnshensyn som fylkeskommunen også har ansvarsområder innenfor, er en tilnærming basert på frivillig oppslutning mer forståelig. For eksempel har fylkeskommunen oppgaver innen friluftsliv, blant annet å stimulere til et aktivt friluftsliv som et bidrag til god folkehelse, herunder god livskvalitet og trivsel. Ut fra en friluftslivstilnærming, hvor sikring av allemannsretten står sentralt, anbefales derfor tiltak med informasjon og tilrettelegging, før eventuell stenging av ferdsel. Kunnskap og respekt for naturen må bygges over tid, og tilgang til og erfaring med natur er en viktig grunnmur i formingen av individers og gruppers holdninger og respekt for natur. Aktuelle myndigheter må allikevel kunne vedta innskrenkninger i allemannsretten der det etter en faglig vurdering er et særskilt behov, for eksempel knyttet til villreinhensyn. Slike eventuelle innskrenkninger i allemannsretten må begrenses i tid og rom til det som er strengt nødvendig.

Næringsutvikling er også et ansvarsområde hvor fylkeskommunen har oppgaver og hvor en frivillig oppslutning om tiltakene er forståelig. Villreinområdene er viktige for næringsutvikling i distriktene, spesielt innenfor friluftsliv, jakt, fiske og turisme. Områdenes særegenhet og unike opplevelser gjør at de er attraktive for besøk, noe som gjør at

verdiskapings-potensialet for ulike næringer er stort. I tillegg er mange områder også benyttet til beitebruk, og har gjennom dette økonomisk betydning for landbruksnæringen i områdene. For lokalbefolkningen bidrar disse arealene også til "bolyst" og er sånn sett viktig for fortsatt bosetting, vekst, rekreasjon og livskvalitet i distriktskommunene planen gjelder for.

Tiltaksplanen for villrein kan på noen områder ha en innvirkning på kulturminner og kulturmiljø, et annet viktig ansvarsområde for fylkeskommunen. Generelt kan man si at en mer restriktiv arealforvaltning og et sterkt naturvern også er godt kulturminnevern. Mange av kulturminnene og kulturmiljøene i fjellet er sårbare og har lav tålegrense. Begrenset ferdsel kan derfor være positivt med hensyn til vern av disse.

Fylkeskommunens innspill til tiltaksplanen for Setesdal Ryfylke og Setesdal Austhei

Høringsinnspillet tar i hovedsak utgangspunkt i de fagområdene fylkeskommunen er satt til å ivareta. Det geografiske nedslagsfeltet for denne tiltaksplanen spenner seg over 4 fylker og 16 kommuner. Merknader til konkrete tiltak fokuserer i hovedsak på tiltak i Agder, og for tiltak hvor fylkeskommunen er foreslått som ansvarlig eller delansvarlig. Fylkeskommunedirektøren ønsker likevel å understreke at det er viktig at både areal- og bestandsforvaltning i Setesdalsheiene ser forbi de administrative kommunegrensene og legger til grunn villreinen sine funksjonsområder i vurderingene. Det er i dag et godt interregionalt samarbeid, noe fylkeskommunene vil opprettholde. Uttalelsen til tiltaksplan for Setesdalsheiene har vært godt diskutert og faglig gjennomarbeid i forkant av de fylkeskommunale innspillene.

Selv om fylkeskommunen har innspill til flere enkelttiltak, påpekes også betydningen tiltakspakker, særlig for de geografiske tiltakspakkene. Effekten av flere tiltak samlet kan være større enn summen av de enkelte tiltakene. På samme måte kan bortfall av ett sentralt tiltak i et område, slå beina under andre gode tiltak som gjennomføres i samme område.

Fylkeskommunedirektøren har følgende overordnede innspill:

Villreinen i Norge er siste rest av opprinnelig vill fjellrein i Europa, og det er et nasjonalt og internasjonalt ansvar for å sikre at utviklingen ikke fortsetter i negativ retning. Hovedårsaken til utviklingen er fragmentering av leveområdet og annen menneskelig påvirkning. Fylkeskommunedirektøren mener dermed at det er viktig å sette inn tiltak.

Fylkeskommunedirektøren har utover dette følgende innspill til tiltaksplanen:

- I høringsnotatet som følger tiltaksplanen vurderer departementet at tiltaksplanen vil ha liten mulighet til å stoppe den negative utviklingen for villreinen innen 2030. Det kan reises spørsmål om hvordan myndighetene kan forvente å oppnå målene i stortingsmelding 18 dersom tiltakene allerede nå vurderes som utilstrekkelige. Skal målene ha reell betydning, må det settes inn mer effektfulle virkemidler.
- Forslagene til tiltaksplan inneholder få effektfulle tiltak fra statlig hold og på nasjonalt nivå. Vektingen mellom hva staten må ta ansvar for, kontra det som legges til regionale og lokale myndigheter, grunneiere og andre, bør være tydeligere. Det framstår som uproporsjonalt i planen nå med tanke på forventet måloppnåelse i kvalitetsnormen.
- I Heiplanens retningslinjer for nasjonalt villreinområde står det at "området er av stor betydning for friluftsliv. Gjennom de grep som er gitt gjennom retningslinjene og soneringen, legges det opp til differensiert bruk gjennom året som balanserer hensynet mellom villrein og friluftslivet." Dette prinsippet må legges til grunn i slutføringen av tiltaksplanen.
- DNT sitt sammenhengende turstinnett med turisthytter i et attraktivt og relativt urørt naturområde er en skattet kvalitet ved Setesdalsheiene. I Agder er det ingen tilsvarende tilbud for allmennheten eller for turister. Fylkeskommunedirektøren

mener at det er viktig at det fremdeles blir et sammenhengende merket turstinnett hvor avstanden mellom hyttene er overkommelig. Ved en eventuell flytting og/eller nedleggelse av hytter må dette prinsippet ivaretas.

- Det er begrenset med jakt- og fiskemuligheter i fjellet for allmennheten i Agder. Unntaket er blant annet jaktkortsalg hos Statskog og fiskekortsalg hos Bykle Fjellstyre og Valle fiskeadministrasjon. Fylkeskommunedirektøren mener det er viktig at allmennheten fremdeles skal ha et godt og reelt tilbud med rimelig enkel adkomst til disse mulighetene. Dette må ivaretas når begrensninger knyttet til adkomst og parkering skal vurderes.
- At tiltaksplanen ikke vil innebære pålagte nye oppgaver for fylkeskommunene eller kommunene er nok riktig i den forstand at det ikke kan kalles pålagt når det er frivillig å bli med på planen. Gjennomføring av tiltakene vil likevel innebære merarbeid og økte kostnader for de ansvarlige aktørene. Særlig kommunene vil ha behov for både mer ressurser og mer kompetanse. Der hvor ulike tilskuddsordninger skal kunne bidra til å dekke tiltak, må også merarbeid for administrasjon kunne godtgjøres.
- Det er for øvrig et hinder i arbeidet med tiltak at det ikke følger med midler til koordinering og gjennomføring av tiltakene, men at fylkeskommunen og villreinkommunene henvises til tilskuddsordninger som må omsøkes årlig.
- Det er naturlig å styrke fylkeskommunens rolle som ansvarlig regional myndighet for oppfølging av villreinplanene. Dette bør gjøres gjennom økte statlige øremerkede midler til fylkeskommunene for å kunne følge opp planene.
- Det er vanskelig å få oversikt over samlet forslag til tiltak i de geografiske tiltakspakkene. Tiltakene presenteres enkeltstående og det etterlyses en kartløsning som kan vise en samlet fremstilling av hensyn og tiltak.
- Når en vurderer tiltak, er det viktig at fastboende i områdene med villrein ikke opplever store ulemper som avgrenser bruken av deres nærområde. Nøkkelen til god villreinforvaltning er både kunnskap, forståelse og aksept fra de som lever tett på villreinen året rundt. Derfor bør en også vurdere strengere tiltak for tilreisende før en innfører strenge restriksjoner for fastboende.

Fylkeskommunedirektøren har følgende innspill til konkrete tiltak

TP1 - En mer helhetlig og restriktiv arealplanlegging og arealforvaltning

Tiltak 1 om Statlige planretningslinjer for arealbruk og mobilitet.

Fylkeskommunedirektøren vil videreføre dagens praksis med oppfølging av nasjonale og regionale planretningslinjer i arbeidet med planrettledning til kommunene og i egen planlegging.

Tiltak 3 om planvask i heiplankommunene: Fylkeskommunedirektøren stiller seg positiv til tiltaket. Vi bidrar gjerne med veiledning til kommunene i prosessen, herunder bruken av arealregnskap i kommuneplan. Når det gjelder tilskuddsordningen som er skissert for rullering av planer så bør villreinkommuner kunne prioriteres framfor andre kommuner for tildeling.

Tiltak 4 om oppdatering eller revisjon av Heiplanen. Fylkeskommunedirektøren mener at regional plan er et viktig virkemiddel for å oppnå en helhetlig arealforvaltning på tvers av fylker og kommuner, og slik bidra til å sikre fjellområder som er særlig viktige for fremtiden til villreinen i Norge. Heiplansekretariatet har gitt fylkeskommunene i Agder, Telemark, Rogaland og Vestland tilrådning om å starte opp arbeid med en begrenset målrettet revisjon av Heiplanen. Sak om dette legges fram parallelt med sak om høringsinnspillet til tiltaksplanen. En tilslutning til tiltaket – revisjon av Heiplanen -

forutsetter likelydende vedtak i alle de fire fylkene Agder, Vestland, Rogaland og Telemark. Endelig avgjørelse vil følge med høringsinnspillet når det sendes inn.

Tiltak 8 om etablering av dialogforum. I Heiplanområdet er det en godt innarbeidet samarbeidsarena/dialogforum - den årlige Heiplansamlinga. Det vil være hensiktsmessig å videreutvikle denne arenaen til et dialogforum slik det er foreslått.

Tiltak 9 om kompetanseheving om villrein for kommunestyre og fylkesting:

Fylkeskommunedirektøren stiller seg positiv til tiltaket, men legger til grunn at vi kan dra veksler på villreinsenteret i dette arbeidet, jf. også tiltak 7 om styrking av Norsk villreinsenter som kompetansesenter for villrein.

Tiltak 10 om nasjonale naturrestaureringsprosjekter for å gjenopprette trekk mellom villreinområder: Brokke-Suleskard veien og veien fra Valle - Dalen i Telemark er begge viktige veistrekninger, men som også er betydelige barrierer i henholdsvis Setesdal Ryfylke og Setesdal Austhei villreinområder. Dette er fylkeskommunale veier. Fylkeskommunedirektøren mener at også disse veistrekningene må vurderes som nasjonale naturrestaureringsprosjekt selv om de ikke er del av nasjonal transportplan.

TP2 - Redusere negativ påvirkning på villrein fra motorferdsel og annen ferdsel

Tiltak 20 om ferdselsrelatert informasjon og veiledning. Tiltaket er viktig, spesielt om hvor og når på året det er greit å drive friluftsliv. Heiplankommunene bør i den sammenheng arbeide aktivt med besøksforvaltning med det mål om å tilrettelegge for villreinvennlig besøk/ferdsel.

Tiltak 21 om kanalisering av ferdsel gjennom overordna sti- og løypeplanar. Flere av kommunene som grenser til villreinområdet har allerede utarbeidet sti- og løypeplaner i avgrensede områder. Det å lage en overordna sti og løypeplan vil være en naturlig tematikk å vurdere dersom en iverksetter en avgrensa revisjon av Heiplanen.

Tiltak 23 om å tilrettelegge for økt sikkerhet, kvalitet og profesjonalitet i guidede reiselivsopplevelser. Krav om godkjenning av guider bør kun gjelde kommersielle guideaktører, og ikke godkjenning av turledere for frivillige lag og foreninger som vil dra på organisert tur i villreinområdene (DNT, speider, idrettslag osv.)

Tiltak 24 om å oppfordre til å informere når de har observert villrein. Forslag til konkretisering: Legge inn spørsmål om villreinobservasjoner i DNT-appen for betaling av overnatting og mat. Gjerne registrering i off-line kart.

TP8 - Sørrområdet Setesdal Ryfylke

Tiltak 56 om tiltak for å redusere barriereeffekten av Brokke-Suleskardvegen. Det foreslås flere tiltak under tiltak 56, herunder redusert åpningstid på veien, stenge parkeringsplasser, og å fjerne veifendere. Bygging av tunnel på Brokke-Suleskardveien står ikke listet opp som tiltak, men det står nevnt at det pågår arbeid med utredning av tunnel-løsninger på strekningen. Fylkeskommunedirektøren påpeker at arbeidet i den oppnevnte arbeidsgruppa er ferdig og overlevert klima- og miljødepartementet. Bygging av tunnel er et langsiktig og svært kostbart tiltak som fylkeskommunedirektøren mener må inngå i tiltak 10 - nasjonale naturrestaureringsprosjekter.

Med hensyn til de tiltakene som står foreslått; redusert åpningstid på veien, stenge parkeringsplasser, og å fjerne veifendere, vil fylkeskommunedirektøren som en overordnet kommentar bemerke at flere av disse tiltakene er raskt gjennomførbare og kan testes ut i en prøveperiode. Dette vil gi et godt grunnlag for å vurdere om tunnel som et langsiktig tiltak er nødvendig for ivaretagelse av villrein i Setesdal Ryfylke villreinområde ved at den også kan benytte sørrområdet.

Vedr. redusert åpningstid for Brokke-Suleskardveien.

Tiltaket er foreslått med to alternative løsninger hvor man enten kompenserer tidligere stenging på høsten med tidligere åpning på våren (A) eller kun reduserer

åpningstiden med tidligere stenging på høsten (B). Sett i forhold til det ansvaret fylkeskommunen har for å ivareta villrein er tiltaket med tidligere stenging positivt. Imidlertid har vegen en funksjon som må ivaretas. Brokke-Suleskardveien er en viktig transportvei fra Rogaland til Valle og deretter videre over til Dalen i Telemark. Flere kommuner vil bli berørt av en redusert åpningstid. Som veieier, vil tidligere stenging rent driftsmessig, være positivt for Agder fylkeskommune. Erfaringsmessig må det brøytes en til to ganger i siste halvdel av oktober. Så med tanke på klimautslipp og økonomi stiller fylkeskommunedirektøren seg positiv til tidligere stenging av veien. Vi anbefaler imidlertid at stengetidspunktet legges til mandagen i uke 42, som er etter at Rogaland har avviklet sin høstferie i uke 41. Dette medfører en begrenset ulempe for brukerne av veien siden siste del av oktober har lave trafikk tall.

Villrein faglig vil det klart ha best effekt å redusere åpningstid på høsten uten å kompensere med tidligere åpning på våren. En tidligere åpning på våren vil bety at veien må brøytes tidligere, noe som kan medføre økt ferdsel inn i villreinområdet tidligere. Tidligere brøyting vil også medføre høyere og tidligere brøytekanter, noe som i seg selv har en barriereeffekt for villreinen. Verneforskriften for SVR gir rom for å begynne å forberede åpning av Brokke – Suleskard veien fra 12.mai. Noen år er så snørike at det ikke har vært tilstrekkelig tid til å få klargjort veien til 21.mai, som er tidspunktet verneforskriften tillater kjøring fra. Dersom tidspunktet for åpning fremskyvnes, vil det bli større mengde snø som må fjernes, såles øker både kostnader og utslipp fra maskiner. Fylkeskommunedirektøren anbefaler derfor at åpningstidspunktet på våren beholdes som i dag, altså alternativ B.

Vedr. fjerning av veifendere og utjevning av terreng/vegskulder

Veifendere er satt opp for å skjerme for alvorlige konsekvenser ved en utforkjøring. Opprettholdelse av en trafiksikker veg vi være en forutsetning for utformingen av sidearealene. Veifendere mot vann/vassdrag vil være komplisert å sikre på annet vis og må være der så lenge veien er åpen for kjøring. Disse er heller ikke særlig til hinder for villreintrekk. Der det er mulig å jevne ut terreng som tilfredsstillende sikkerhetskravene som alternativ til veifendere, vil imidlertid dette medføre at det gjør det enklere å sette fra seg en bil på dette arealet. Således vil en annen, kanskje mindre ønskelig effekt bli at det vil være lettere å «villparkere».

Fylkeskommunedirektøren anbefaler at vi som veieier gjør en systematisk vurdering av veifenderne langs Brokke-Suleskardveien for å se om noen kan endres til slakt sideareal for slik at både ivareta en trafiksikker veg og å redusere barrierevirkning for villreintrekk.

Vedr. stenging av parkeringsplasser

Parkeringsplassene som er vist på kart s. 57 i tiltaksplanen er ukjent for Agder fylkeskommune. Områdene som er merket av i kart kan synes å være møtelommer på vegen, ikke parkeringsplasser. Vegen er en smal veg som ikke har tilstrekkelig bredde for å ha oppmerking i to felt, noe som medfører at det er behov for møtelommer. Det er ikke en stor utfordring med «villparkering» på møtelommer.

I vegkart, som er Statens vegvesen sin oversikt over vegelementer på offentlig veg, er det ikke registrert offentlige parkeringsplasser på strekningen mellom Myklevatn og Suleskard, men det er registrert 2 rasteplasser som begge har parkering; en stor ved Håhelleren og en mindre ved nedkjøringen til Suleskard. Begge disse lar seg i prinsippet stenge. Fylkeskommunedirektøren er negativ til å stenge rasteplassen ved Håhelleren. Denne er tilrettelagt med toalettfasiliteter, rasteplass og informasjon om villrein og verneområdet, nettopp for å unngå at trafikken stopper sprett langs veien.

Fylkeskommunen foreslår som ansvarlig eller delansvarlig for å stenge private parkeringsplasser for offentlig parkering. Fylkeskommunedirektøren mener dette tilligger grunneierne og kommunen gjennom inngått avtale.

Vedr. innføring av campingforbud

Her er det uklart hva menes med tiltaket, om det er campingforbud etter friluftsloven eller om det er oppstilling av campingvogner for overnatting. Sistnevnte kan være aktuelt for kommunene å innføre ved adferdsregler. Et slikt tiltak vil fylkeskommunedirektøren gi tilslutning til.

Dersom tiltaket innebærer å forby ordinær telting innenfor en viss avstand fra veien så er dette et inngripende tiltak for de få som bruker muligheten til dette. Omfanget av slik telting er trolig lite, og blir trolig enda mindre med stenging av parkeringsplasser. Muligheter for enkelt fjellfriluftsliv på steder med lavterskel adkomst og fiskekortsalg er mangelvare i Agder. Området ved Brokke-Suleskardveien og områdene til Bykle Fjellstyret er noen av de få mulighetene som finnes. Med forslagene til begrensninger blir tilbudet for allmennheten vesentlig forringet.

Et steg på veien for å begrense mengde teltovernattinger ved Brokke-Suleskardveien kan være innføring av adferdsregler (etter friluftsloven) med for eksempel 2 døgn-begrensning i sårbare perioder. For friluftslivet er dette bedre enn totalforbud. Det kan også være en ide å avgrense soner hvor det er lov å sette opp telt i dette området.

Tiltak 57 om omlegging av hytte- og løypenett ved Rosskreppfjorden:

Fylkeskommunedirektøren mener det er særlig viktig å ivareta tilbudene som retter seg mot barnefamilier og andre med begrenset erfaring eller mulighet for lange turer. I den forbindelse peker Øyuvsbu seg ut som en svært populær hytte for barnefamilier som ønsker å prøve friluftsliv i fjellet. Dersom denne hytta skal flyttes, mener fylkeskommunedirektøren at det er viktig at denne målgruppen fremdeles får et attraktive tilbud av tilsvarende kvalitet og tilgjengelighet.

TP 11 - Forbedre funksjonelle trekk mellom villreinområder

Tiltak 74 om å opprettholde fremtidig trekk mellom villreinområder. De viktigste trekk-korridorene mellom de to villreinområdene er avsatt som hensynssone trekk i Heiplanen. Det er egne retningslinjer knyttet til denne hensynssonen.

Fylkeskommunen påser at kommunene følger retningslinjene for hensynssone trekk i Heiplanen. Retningslinjer kan være aktuelle å gjennomgå i en eventuell revisjon av Heiplanen for å unngå forringelse og fortrinnsvis forbedre trekk-korridorene.

Regionplan Agder 2030

I Regionplan 2030 er framtidens Agder et attraktivt fylke fordi naturmangfoldet og leveområdene til sårbare arter er ivaretatt. Ivaretagelse av villrein og deres leveområder er dermed et viktig mål i Regionplanen. Tiltaksplan for Setesdal Ryfylke og Setesdal Austhei villreinområder vil bidra til å nå målene i Regionplan 2030.

Tiltaksplanen får ikke direkte konsekvenser for barn og unge. Ivaretagelse av villreinen i våre fjellområder vil være viktig for kommende generasjoner.

Økonomiske konsekvenser

Tiltakene vil ha administrative og økonomiske konsekvenser for ulike aktører, men skal gjennomføres innenfor eksisterende budsjettammer og med frivillig tilslutning. Kommuner og fylkeskommuner oppfordres til å bidra, særlig gjennom planarbeid og regulering av ferdsel.

I flere av tiltaksforslagene vises det til at aktørene som skal stå for gjennomføringen, kan søke om tilskudd fra staten gjennom ulike ordninger. Det er en forventning om tilskudd eller øremerkede midler til gjennomføring.

Konklusjon

Saken legges fram for hovedutvalg / fylkesutvalg som et høringsinnspill til forslag til tiltaksplan for Setesdal Ryfylke og Setesdal Austhei villreinområder, utarbeidet av Klima- og miljødepartementet som oppfølging av kvalitetsnorm for villrein etter naturmangfoldloven § 13. Tiltaksplanen skal bidra til å snu den negative utviklingen for villrein og sikre at områdene oppnår minst middels kvalitet innen 2050. Agder fylkeskommune har en medvirkende rolle i dette arbeidet, både som regional utviklingsaktør og som eier av regional plan for Setesdalsheiene (Heiplanen), sammen med Vestland, Telemark og Rogaland fylkeskommuner.

Kristiansand, [Klikk](#) eller [trykk](#) for å skrive inn en dato.

Tine Sundtoft
Fylkeskommunedirektør

Kristin Tofte Andresen
fylkesdirektør